

Gerçek Kişi- Özel Hukuk Tüzel Kişisi- Kamu Tüzel Kişiliği Nedir?

Gerçek Kişi ile Tüzel Kişi Arasındaki Farklar

- Gerçek kişi doğumdan itibaren sağlıklı olması şartıyla ölümüne kadar geçen süredeki bireydir.
- Tüzel kişi gerçek insandan bağımsız olarak dernek, vakıf ya da kamu kurumları kapsamında ele alınmış topluluktur.
- Gerçek kişi kendi hak ve özgürlükleri kapsamında borçlu ya da alacaklı olabilir.
- Tüzel kişi ticari ve sosyal amaçlara yerine getirmek için kurumuş bir topluluktur.
- Tüzel kişi kendi başına herhangi bir borçlanma ya da alacaklı yerine geçemez.

Gerçek Kişi

1- İnsanlar

Gerçek kişiler, insanlardır. Günümüzün modern hukuk düzenleri bütün insanları birer kişi olarak kabul etmektedir. (İzin ve Lisans alabilecek gerçek kişiler reşit, ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayanlar olabilir.)

2- Üniversiteden Bağımsız Olarak Faaliyette Bulunmak İsteyen Öğretim Görevlileri

Öğretim görevlileri görev yaptıkları üniversite bünyesinde olmayan bir araştırma veya faaliyet yürüttüklerinde üniversitenin tüzel kişiliğinden faydalanamayacağından gerçek kişi sıfatıyla kabul edilirler.

3- Adi Şirket

Sahibinden ayrı bir varlığı olmayan, en basit şirket modeli olarak ayrışan adi şirket veya adi ortaklık; kuruluş kolaylığı, tüzel kişiliğinin olmaması ve tescil zorunluluğu bulunmaması dolayısıyla yaygın bir şirket türüdür. Adi şirketlerin yasal dayanağı Türk Borçlar Kanunu'nun 620 – 645 maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre adi şirketlerin tüzel kişilikleri bulunmamaktadır. Bu nedenle kendilerine ait mal varlıkları üzerinde ortaklarının elbirliği mülkiyeti vardır. Şirketle ve şirketin mal varlığı ile ilgili hukuki eylem ve işlemlerde tüm ortaklar birlikte hareket etmek zorundadırlar.

4- Adi Komandit Şirket

Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklarının sınırsız sorumlu olduğu, komandite ortaklardan oluşa şirkettir.

Adi komandit şirketi şahıs şirketi olarak ele alındığı için tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Komandit şirket içerisinde tüzel kişilikle var olmak isteyen kişiler sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket içerisinde bulunmalıdır.

Özel Hukuk Tüzel Kişileri

Özel hukuk alanında bir hukuki işlemle kurulmuş olan tüzel kişilerdir. Hukuk sistemimizde yer alan özel hukuk tüzel kişileri şunlardır:

1- Dernekler

(Derneklere ilişkin yasal düzenlemeler, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu gibi temel kanunlarda yer almaktadır. Dernekler, kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır.)

2- Sendikalar

(2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev Ve Lokavt Kanununun 2 maddesinde Sendikalar “İşçilerin veya işverenlerin çalışma ilişkilerinde, ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kuruluşlara denilir.” şeklinde tanımlanmaktadır.)

3- Siyasal Partiler

(2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun 3. maddesinde siyasi partiler, “Anayasa ve kanunlara uygun olarak; Cumhurbaşkanı, milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanmış tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır.” şeklinde tanımlanmıştır.)

4- Vakıflar

(4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 101. maddesinde vakıf, gerçek ve tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal toplulukları şeklinde tanımlanmıştır.)

5- Kooperatifler

(1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 1. maddesinde, kooperatifin tanımı; “Kooperatifler Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklardır.” şeklinde tanımlanmaktadır)

6- Ticaret Ortaklıkları

(6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun[16] 124/1 maddesine göre; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketleri ticaret şirketi olarak kabul görmektedir. Aynı yasal düzenlemenin 2. Fıkrasında ise; TTK’da, kollektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılacağı hüküm altına alınmıştır.)

6.1- Anonim Şirket

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.

6.2- Limited Şirket

Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur. Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir. Ortakların sayısı elli (50) aşamaz.

6.3- Kollektif Şirket

Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkettir.

6.4- Komandit Şirket (Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket)

Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirket komandit şirkettir.

Sorumluluğu sınırlı olmayan ortaklara komandite, sorumluluğu sınırlı olanlara komanditer denir. Komandite ortakların gerçek kişi olmaları gerekir. Tüzel kişiler ancak komanditer ortak olabilirler.

Kamu Tüzel Kişileri

Kamu otoritesine sahip, kamu görevi yapan tüzel kişilerdir.

- YÖK,
- Üniversiteler,
- Savunma Sanayii Müsteşarlığı,
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu,
- TODAİE,
- TÜBİTAK,
- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü,
- Orman Genel Müdürlüğü,
- Vakıflar Genel Müdürlüğü,
- Karayolları Genel Müdürlüğü,
- Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü,
- Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü,
- Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü,
- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü,
- Türk Akreditasyon Kurumu,
- Türk Standartları Enstitüsü,

- Millî Prodüktivite Merkezî,
- Türk Patent Enstitüsü,
- Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü,
- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu,
- Sosyal Güvenlik Kurumu,
- Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü,
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu,
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu,
- Sermaye Piyasası Kurulu,
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu,
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu,
- Kamu İhale Kurumu,
- Rekabet Kurumu,
- Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu, “vb.
- İl özel idareleri,
- Belediyeler
- Köyler
- Ayrıca; İETT, EGO, ASKİ, İSKİ, BUSKİ vb.

Kaynaklar

- 1- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,
- 2- Türk Ticaret Kanunu
- 3- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu,
- 4- Türk Borçlar Kanunu,
- 5- Ticaret Sicil Tüzüğü,
- 6- 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev Ve Lokavt Kanununu,
- 7- 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu,
- 8- Kemal Gözler, Hukukun Temel Kavramlar